

Na podlagi Zakona o varstvu pri delu (Uradni list SRS št. 43/11) in 291. člena statuta Univerze v Mariboru je senat Fakultete za strojništvo (v nadaljevanju fakulteta), sprejel na svoji seji, dne 5. 2. 2013

PRAVILNIK

o varstvu pri izvajanju izobraževalnega procesa Fakultete za strojništvo

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

S tem splošnim aktom se v skladu s predpisi o varstvu pri delu ureja način organiziranja, izvajanja in zagotavljanja takšnega delovnega okolja, delovnih in študijskih razmer zaposlenim delavcem in študentom fakultete, tako da se:

- določijo in izvajajo splošni ter posebni varstveni ukrepi in normativi,
- obvezno in namensko uporabljajo varnostne naprave ter sredstva in oprema za osebno varstvo pri delu in študiju,
- določajo in zagotavljajo varstveni ukrepi v zvezi z delovnimi razmerami v delovnem prostoru ter delovnimi in študijskimi razmerami,
- izpolnjujejo obveznosti v zvezi z varstvom pri delu in študiju, tako da se določijo načini in postopki izvajanja varnostnih ukrepov, izdajanja pisnih navodil o varni uporabi ter preizkušanju delovne opreme (priprave in naprave) ter varnega izobraževanja zlasti pri laboratorijskih vajah za študente (v nadaljevanju pri vajah za študente),
- določi organizacija in način delovanja prve pomoči ter reševanje za primer nesreče pri delu oziroma vajah za študente,
- določijo pravice, obveznosti in odgovornosti delavcev in študentov v laboratorijih ter način uveljavljanja pravice in obveznosti do varstva pri delu in študiju,
- določijo roki in način preizkusa znanja delavcev in študentov o varstvu pri delu in pri vajah za študente,
- določi delovno področje vodilnih delavcev za varstvo pri delu in študiju,
- določi vsebina evidenc in poročil,
- določijo in izvajajo drugi varstveni ukrepi in normativi, postopki in opravila za urejanje ter zagotavljanje varstva pri delu in študiju.

2. člen

Izraz neposredni vodja dela oz. študija v laboratorijih se v določenih tega splošnega akta uporablja za:

- vodja laboratorija, odgovorni strokovni in organizacijski delavec v laboratoriju,
- vodja vaj – asistent, delavec, ki neposredno dela s študenti pri vajah v laboratoriju,
- tehnični sodelavec – demonstrator, ki neposredno dela s študenti pri vajah v laboratoriju.

II. VARSTVENI UKREPI IN NORMATIVI

Splošni varstveni ukrepi

3. člen

Splošni varstveni ukrepi in normativi se določijo in izvajajo pri vseh delovnih, študijskih in raziskovalnih nalogah fakultete, kakor tudi v zvezi z varstvom, ki se nanaša zlasti na gradbene objekte, delovno opremo, gibanje ljudi na delu in pri vajah, električni tok, škodljive snovi in sevanje, požarno varnost, osebno varstvo pri delu in študiju, kakor tudi na postopke v zvezi z nabavo in vzdrževanjem naprav za varstvo pri delu in študiju.

Gradbeni objekti in delovni prostori

4. člen

Gradbeni objekti z delovnimi in študijskimi prostori morajo biti projektirani, zgrajeni, urejeni in vzdrževani tako kot to določajo predpisi o varstvu pri delu. Ustrezati morajo tudi pogojem o velikosti in opremljenosti z napravami, ki zagotavljajo čist zrak, primerno temperaturo, osvetljenost, higiensko in sanitarno urejenost in druge elemente, ki vplivajo na varnost delavcev in študentov pri delu oziroma študiju.

5. člen

Ko se določa lokacija za gradnjo ali rekonstrukcijo gradbenega objekta oziroma delovnega ali študijskega prostora, se morajo upoštevati poleg predpisov o varstvu pri delu tudi posebni predpisi o varstvu okolja, o požarnem varstvu, varstvu zraka in vode pred onesnaženjem, kakor tudi vsi drugi pogoji, ki so pomembni za gradnjo ali rekonstrukcijo gradbenih objektov.

6. člen

Načrti oziroma dokumentacija o tehničnih rešitvah za novo gradnjo ali rekonstrukcijo gradbenih objektov oziroma za delovne ali študijske prostore morajo biti opremljeni s pismeno izjavo, s katero projektantska organizacija potrjuje, da so bili pri projektiranju oziroma rekonstrukciji upoštevani predpisi, varstveni normativi in ukrepi.

Delovna oprema

7. člen

Delovne priprave in naprave, ki so namenjene za delovni ali študijski proces, morajo biti projektirane, izdelane in vzdrževane v skladu s predpisi o varstvu pri delu.

Vsaka varstvena naprava mora biti praviloma vgrajena v samo delovno oziroma študijsko pripravo in pritrjena tako, da se ob kakršnikoli motnji avtomatično ali z najmanjšim naporom ustavi pogon priprave ali naprave in da se preprečuje, da bi prišlo človeško telo ali del telesa v nevaren položaj, sama pa ne sme biti vir nevarnosti.

8. člen

Predpisane varstvene ukrepe je treba upoštevati pri projektiranju, konstruiranju in izdelavi delovnih ali študijskih priprav ali naprav.

Novo izdelana ali nabavljena priprava ali naprava na mehaniziran pogon mora biti opremljena s pismeno izjavo, da so bili pri njeni izdelavi upoštevani predpisani varstveni ukrepi in normativi. Na fakulteti izdelana, kakor tudi vsaka nabavljena priprava ali naprava, mora imeti navodilo o varni uporabi, načinu preizkušanja in vzdrževanja.

Vsaka naprava mora imeti svojo tehniško dokumentacijo v slovenščini, navodila za delo ter listino (dokazilo) proizvajalca, da je naprava izdelana v skladu s predpisi o varstvu pri delu.

Delovni stroji

9. člen

Neposredni vodja dela mora poskrbeti, da se pred pričetkom obratovanja novega ali rekonstruiranega stroja ali druge pomembnejše strojne naprave na mehaniziran pogon opravi tehnični pregled.

Tehnične preglede opravijo inštitucije s certifikati in koncesijo za tovrstne preglede.

10. člen

Pri delih na strojih, za katere je potrebna specialna strokovna izobrazba, smejo delati le sodelavci s predpisanimi kvalifikacijami.

Kvalificirani sodelavci morajo biti pri delovanju stroja neposredno navzoči tudi takrat, ko študenti na stroju opravljajo vaje.

Za varno opravljanje vaj so odgovorni neposredni vodja dela ali študija v smislu 2. člena tega splošnega akta.

11. člen

Ko stroji obratujejo, se ne smejo čistiti, mazati ali popravljati. Izjemoma se smejo med obratovanjem mazati le tisti stroji, katerih mazalni elementi so prirejeni za mazanje med tekom.

12. člen

Stroj se ne sme pognati, če se sodelavec prej ni prepričal, da je to brez nevarnosti zanj in za sodelavce ali študente, ki so v bližini stroja. Če se mora sodelavec oddaljiti od stroja, ga mora za čas odsotnosti ustaviti.

Ko sodelavec stroj popravlja, ga mora vedno ustrezno zavarovati ali postaviti opozorilne napise, da ne bi kdo stroja pognal.

13. člen

Vsak stroj mora biti urejen tako, da ga tisti, ki dela na njem, lahko sam ustavi.

14. člen

Sodelavci in študenti, ki delajo oziroma se izobražujejo z delom na stroju, ne smejo imeti širokih rokavov, neprijetih pasov, zapestnic in podobno. Obleka se ne sme odlagati na stroj, tudi obešena ne sme biti poleg stroja.

Kdor ima dolge lase, mora takrat, ko dela na stroju, nositi ustrezno zaščitno pokrivalo.

15. člen

Stroji z vgrajeno električno napeljavo morajo biti predpisano ozemljeni in zaščiteni.

Žage

16. člen

Krožna žaga mora biti od vseh strani zavarovana s kovinskim pokrovom. Med delom je lahko nezaščiten le tisti del žage, ki je potreben za žaganje.

Pri žaganju se mora plošča mize dvigniti toliko, da obod žaginega lista ne seže više, kot je visok obdelovalni predmet.

Vrtalni stroj

17. člen

Predmet, ki se vrta z vrtalnim strojem, se mora pritrditi na delovno mizo z ročnim ali strojnim primežem. Roka sodelavca oziroma študenta, ki stroj upravlja, ne sme biti v bližini svedra.

Škarje

18. člen

Rezila škarij na električni pogon morajo biti zaščiteni tako, da sodelavec oziroma študent pri delu ali študiju ne pride z roko do rezil. Zaščita rezilnih nožev se ne sme odstraniti. Majhni predmeti, ki se režejo, se morajo držati s primernimi kleščami.

19. člen

Sodelavci in študenti smejo uporabljati samo neizrabljeno in nepoškodovano orodje in to samo za opravljanje takih del, za katera je namenjeno. Ročno orodje mora biti, če je tako konstruirano, dobro in varno nasajeno. Ročaji morajo biti nepoškodovani in zaščiteni s kovinskim obročkom.

Neposredni vodja dela ali študije mora kontrolirati stanje orodja.

Električni tok

20. člen

Sodelavci, ki opravljajo delo ali vodijo vaje in študenti, ki opravljajo vaje ter pri tem uporabljajo električni tok z višjo napetostjo od 24 V, morajo biti za to posebej usposobljeni. Študenti smejo opravljati takšne vaje le pod strokovnim nadzorom in po navodilih pedagoškega sodelavca, ki vodi vaje ali tehniškega sodelavca, ki sodeluje pri vajah.

Pri delih na električnih napravah z napetostjo nad 1000 V je potrebno upoštevati posebne predpise.

21. člen

Vodja laboratorija in pooblaščen strokovni delavec za varstvo pri delu in študiju morata s skupnim pregledom enkrat na mesec kontrolirati vse naprave, ki so pod napetostjo, in ugotoviti, ali obstaja neposredna nevarnost za zdravje ali življenje sodelavcev oziroma študentov v zvezi z električnim tokom. V primeru kakršnihkoli pomanjkljivosti je potrebno delo ali vodenje vaj takoj ustaviti in napake odstraniti.

22. člen

V laboratorij, kjer obstajajo možnosti poškodb zaradi električnega toka, je nezaposlenim vstop prepovedan, študentom pa je dovoljen le v spremstvu oziroma pod vodstvom pooblaščenega pedagoškega sodelavca ali vodje dela.

Naprave z visoko napetostjo morajo imeti na vidnih mestih ustrezne opozorilne napise.

23. člen

Pri električnih meritvah z visoko napetostjo smeta pod vodstvom pedagoškega sodelavca sodelovati le dva študenta, drugi študenti, ki opazujejo meritve, morajo biti od mesta, kjer se opravljajo meritve, oddaljeni najmanj 5 metrov.

24. člen

Pogoji za izvajanje laboratorijskih vaj so razvidni iz priloge Razpored predmetov po laboratorijih.

Plamensko varjenje

25. člen

Z varilnikom za plamensko varjenje ali rezanje materiala smejo delati samo sodelavci, ki so za tehniko varjenja, rezanja in segrevanja strokovno usposobljeni in ki dobro poznajo delovanje celotne naprave.

26. člen

Varilnik in vsi njegovi deli se morajo v redu vzdrževati in redno čistiti.

27. člen

Varilniki se smejo popravljati, samo takrat, ko ne obratujejo. Popravljati jih smejo strokovnjaki, ne pa varilci, ki z varilniki delajo.

28. člen

Pri varjenju v zaprtem prostoru je potrebno tega dobro naravno ali umetno zračiti.

Če v prostoru močno diši po acetilenu, se mora z varjenjem takoj prenehati, ker bi sicer nastala zračna mešanica, ki eksplodira.

Mesto, kjer acetylen uhaja, se poišče z milnico. Prostor se mora prezračiti in uhajanje acetilena preprečiti.

29. člen

Polne jeklenke se ne smejo premetavati in ne prekomerno segrevati.

Jeklenke se prevažajo s posebnimi vozički, tako, da je ventil pokrit z zaščitno kapo.

30. člen

Stoječe jeklenke je treba pred uporabo vedno izpihati, da se odstrani prah, ki se je med transportom nabral v ventilu.

Redukcijski ventil jeklenke se sme le počasi odpirati. Preveliki sunek kisika lahko povzroči vžig.

31. člen

Prižgani gorilniki se ne smejo izpuščati iz rok, obešati na jeklenke ali polagati na varilno mizo.

32. člen

Pri varjenju se smejo uporabljati samo kakovostne gumijaste cevi, ne pa stare ali preperele. Med delom se morajo gumijaste cevi ščititi pred iskrami in vročimi predmeti, da se ne zažgejo. Ne smejo se vleči po tleh ali se izpostavljati pritisku zaradi hoje ali prevozov.

33. člen

Če se gumijasta cev vname na svojem koncu ali tulcu gorilnika, je potrebno takoj zapreti dovod kisika ali acetilena.

34. člen

Jeklenke ne smejo biti na vročem soncu. Če je to neizogibno, se morajo pokriti s krpami, pločevino ali deskami.

Jeklenke morajo biti uskladiščene v prostoru, zgrajenem po posebnih varstvenih predpisih.

Obločno varjenje

35. člen

Za zaščito pred svetlobnimi žarki, ki se pojavljajo pri elektrovarjenju, se mora uporabljati varovalni ščit z vdelanim barvnim steklom, ki ne prepušča ultravijoličnih žarkov.

36. člen

Varilec, njegov pomočnik in druge osebe, ki varjenje opazujejo, morajo biti opozorjeni in seznanjeni s posledicami, ki bi nastale, če ne bi uporabljali sredstev za osebno varstvo pri delu.

37. člen

Okrog varilca se morajo postaviti premični leseni ali pločevinasti zasloni ali platnene zavese, da ščitijo sodelavce, ki delajo v bližini varilca, pred svetlobo.

38. člen

Nad stalnimi varilnimi mesti morajo biti opozorilni napisi, n.pr. pozor varjenje, ne glej v oblok, ipd.

39. člen

Varilni kabli morajo biti brezhbno izolirani. Prepovedana je uporaba kablov z ožgano ali drugače poškodovano izolacijo.

40. člen

Pri varjenju morata varilec in njegov pomočnik uporabljati usnjene ali azbestne rokavice in predpasnik.

41. člen

Za zračenje prostorov, kjer se opravlja obločno varjenje, se ustrezno uporabljajo tista določila tega splošnega akta, ki veljajo za prostore za plamensko varjenje.

Varstveni ukrepi v zvezi z delovnimi pogoji

42. člen

Varstveni ukrepi v zvezi z delovnimi razmerami se določijo skladno z določbami zakona o delovnih razmerjih.

Varstveni ukrepi iz prejšnjega odstavka urejajo zlasti:

- delovni čas in počitek glede na vsebino dela,
- posebne pogoje, ki jih mora izpolnjevati delavec za opravljanje določenih del in opravil,
- posebno varstvo žensk, mladine in invalidnih delavcev.

43. člen

Za delo pri delovnih opravilih z večjo nevarnostjo poškodb in zdravstvenih okvar mora delavec izpolnjevati posebne pogoje:

- da ni mlajši od 18 let,
- da ima predpisano strokovno izobrazbo,
- da je zdravstveno sposoben opravljati tako delo,
- da je poučen in periodično izprašan o vsebini, ki se tiče varstva pri delu.

Določila tega člena se uporabljajo za opravljanje del in opravil asistentov in tehničnih sodelavcev v laboratoriju.

Sredstva in oprema za osebno varnost pri delu

44. člen

Pri projektiranju, izdelovanju in nakupu opreme za osebno varstvo pri delu in študiju je treba upoštevati veljavne predpise o varstvu pri delu in standarde, kar se izkazuje s pisno izjavo.

45. člen

Sredstva in opremo za osebno varnost pri delu in študiju morajo sodelavci in študenti uporabljati vselej, kadar ni mogoče drugače odvrniti nevarnosti in škodljivosti, ki so jim izpostavljeni oziroma kadar ni mogoče preprečiti nenadne in občasne nevarnosti poškodbe.

46. člen

Neposredni vodja dela je dolžan skrbeti, da so delavci in študenti preskrbljeni s sredstvi in opremo za osebno varnost pri delu in študiju oziroma pri vajah, ti pa so jih dolžni uporabljati.

Delavec ali študent, ki ne uporablja predpisanih sredstev in opreme za osebno varnost pri delu ali študiju ali jo uporablja drugače, kot to določa navodilo za uporabo, je odgovoren za kršitev obveznosti iz delovnega razmerja, oziroma kršitev dolžnosti študenta.

47. člen

Sredstva za osebno varstvo oziroma osebna varstvena oprema, ki jo morajo delavci in študenti fakultete obvezno uporabljati pri določenih delih in vajah, je naslednja:

PROZORNA VARSTVENA OČALA. Ta se uporabljajo zlasti pri vrтанju, struženju, brušenju, rezkanju, piljenju, struganju ali drugačni obdelavi kovin, kjer preti nevarnost poškodbe zaradi drobnih delcev, ki priletijo z večjo hitrostjo iz čelne ali bočne smeri ter pri delu z za oči nevarnimi kemikalijami.

TEMNA VARSTVENA OČALA. Ta se uporabljajo pri tistih delih in opravilih, kjer je treba oči zaščititi pred toplotnim ali ultravijoličnim sevanjem, to predvsem pri varjenju ipd.

ŠČITNIK ZA ELEKTROVARILCE. Ta je lahko ročni, ki je sestavljen iz ščita z usnjenim nastavkom ali brez njega, okvirja s temnim in prozornim steklom ter ročaja za držanje ščitnika. Ščitnik je lahko tudi naglavni.

USNJENE ROKAVICE. Te se uporabljajo pri delih in opravilih, kjer je treba varovati roke pred vbodom, opekljami, vrezji, praskami ipd., to zlasti pri varjenju, brušenju, ključavničarskih delih, transportu in sličnih opravilih. Usnjene rokavice so lahko kombinirane z azbestnim ali tekstilnim materialom.

GUMIJASTE ROKAVICE. Te se uporabljajo pri delih in opravilih, kjer grozi nevarnost udarca električnega toka posebej še v primerih dela na električnih strojih z napetostjo, ki ni večja kot 650 V, pri delih v kemijskih in drugih laboratorijih, ko gre za uporabo ali eksperimentiranje s kemikalijami, ki kvarno delujejo na kožo.

VARSTVENI PREDPASNIK IZ USNJA. Ta se uporablja pri varjenju ali rezanju kovin, prenašanju ali preizkušanju gradbenega materiala ter pri drugih težaških delih, kjer lahko pride do mehaničnih poškodb.

VARSTVENA OBUTEV. Ta se uporablja pri varjenju in rezanju kovin, pri zunanjih delih in kurirskih opravilih, če so vremenske razmere slabe, pri delih, kjer preteži udar električnega toka. Varstvena obutev, ki varuje pred udarcem električnega toka, mora biti obvezno gumijasta.

DEŽNI PLAŠČ. Ta se uporablja pri delu na prostem, kadar dežuje ali sneži ter pri kurirskih opravilih.

SREDSTVA IN OPREMA ZA VAROVANJE TELESA. Kadar so delavci in študenti pri delu ali študiju izpostavljeni biološkemu škodljivemu učinku tehnoloških procesov (umazaniji, prahu, vlagi, visoki temperaturi, iskrenju ipd.), morajo uporabljati varstveno obleko (plašč, pajac ali obleko iz dveh delov). Dela, pri katerih se mora na fakulteti uporabljati varstvena obleka so: vsa opravila tehniških sodelavcev in laborantov, vodenje vaj v eksperimentalnih laboratorijih, opravila, pri katerih so sodelavci izpostavljeni umazaniji, prahu in delovanju naprav na mehaniziran pogon (vzdrževanje delovnih in študijskih prostorov, objektov in opreme, razmnoževanje študijskih materialov, kurirska in vratarska opravila).

48. člen

Neposredni vodja dela je dolžan skrbeti, da so delavci in študenti preskrbljeni s sredstvi in opremo za osebno varnost pri delu oziroma študiju in da sredstva in opremo tudi uporabljajo, sicer ima pravico in dolžnost, da predlaga zoper tistega, ki ne uporablja sredstev in opreme za osebno varnost, postopek zaradi kršitve delovnih dolžnosti delavcev oziroma dolžnosti študentov.

49. člen

O uporabnikih sredstev in opreme za osebno varnost se vodi evidenca. Evidenca mora obsegati zlasti podatke: ime in priimek uporabnika, organizacijsko enoto, vrsto sredstva ali opreme, dan prejema, rok trajanja, morebitne periodične preglede ali preizkušnje, vrednost opreme, dan in vzrok vrnitve ali odpisa opreme.

50. člen

Neposredni vodja dela je dolžan skrbeti tudi za to, da so sredstva in oprema za osebno varstvo pri delu pravilno vzdrževana, primerno čista in nenehno v brezhibnem stanju.

Poškodovana, raztrgana oziroma neuporabna sredstva in opremo, ki je ni mogoče popraviti, je treba odpisati oziroma uničiti. Stroški za normalno vzdrževanje sredstev in opreme za osebno varnost in stroški za pranje varstvene obleke gredo v breme fakultete.

51. člen

Rok trajanja varstvene obleke tehniških in drugih delavcev je določen v oceni tveganja.

Roke trajanja za drugo opremo in sredstva, ki se uporabljajo za varstvo pri delu ali študiju, določi dekan.

Vodja laboratorija odloči na predlog komisije za varstvo pri delu in študiju, tudi o odpisu tistih sredstev in opreme za varstvo pri delu, ki se obrabijo ali kako drugače propadejo prej, kot to predvideva običajni ali določeni rok trajanja.

Posebni varstveni ukrepi – Ocena tveganja

52. člen

Posebni varstveni ukrepi so skladno z Zakonom o varstvu pri delu določeni z Izjavo o varnosti z oceno tveganja.

Ocena tveganja je strokovno izdelana analiza stanja vseh delovnih prostorov v objektu. Zajema ugotovljene vrste obstoječih nevarnosti v delovnem okolju – laboratoriju (podatki o delovnih mestih), ocenjevanje stopnje tveganja na delovnih mestih, seznam potrebnih neposrednih ukrepov po posameznih delovnih mestih ter navedbo potrebnih preventivnih ukrepov po posameznih delovnih mestih (evidenca delovne opreme, pri kateri je potrebno opraviti periodični tehnični pregled, seznam delovnih mest, kjer je potrebno periodično usposabljanje iz varnosti pri delu, potem usposabljanje za ravnanje z nevarnimi snovmi, usposabljanje za nudenje prve pomoči, seznam delovnih mest kjer je potrebno izvajati periodične preiskave delovnega okolja) in na koncu minimalne zahteve za uporabo osebne varovalne opreme za posamezno delovno mesto.

53. člen

Ocena tveganja je izdelana po metodah AUVA (Avstrija), BG (Nemčija), ZDV (Ljubljana), SME (Priročnik za mala in srednja podjetja).

V oceni tveganja je uporabljena petstopenjska lestvica ocenjevanja nevarnosti.

Ocene nevarnosti (stopnja tveganja R):

0 = ni tveganja,

1 = tveganje je neznatno,

2 = tveganje je sprejemljivo (nevidentirane vrste nevarnosti v tabeli 4.3.2. pomeni oceno 0, 1 ali 2.),

3 = tveganje je zmerno, stanje je obremenjujoče,

4 = tveganje je zelo veliko, stanje ni v skladu s predpisi,

5 = tveganje ni sprejemljivo, kršenje predpisov, stanje zahteva takojšnjo prekinitev dela.

Ocenjevanje tveganja temelji na:

a. podatkih o delovnih mestih (podrobni opisi opravil),

b. ocenjevanje tveganja (točkovanje ugotovljenih vrst nevarnosti na delovnih mestih).

Tveganje na delovnih mestih se nanaša na ocenjevanje tveganja več vrst nevarnosti in škodljivosti (tabele 4.3.1 ter 4.3.2.).

Seznam potrebnih neposrednih ukrepov (tabela 5.1.) izhaja iz ugotovljenih nevarnosti na delovnih mestih z določeno oceno tveganja večjo od 2.

54. člen

Komentar nekaterih ocen tveganja v naših laboratorijih (tabela 4.3.2.).

Kriteriji za točkovanje mehanske nevarnosti na delovnem mestu so:

a. stanje delovne opreme (stroji in naprave),

b. nevarni ali gibajoči se deli strojev,

c. ostri robovi, nevarne in štrleče površine in predmeti,

d. navpični in vodoravni transport,

e. skladiščenje na delovnih mestih ali v posameznih skladiščih.

Iz ocene tveganja je razvidno, da so delovna mesta v naših laboratorijih (tam kjer obstajajo nevarnosti) obremenjena z zelo velikim tveganjem pri delu (ocena 4), kar pomeni, da obstoječe stanje varnosti pri delu ni v skladu s predpisi in zahteva obvezno ukrepanje.

Kriteriji za točkovanje nevarnih in škodljivih snovi so:

a. tveganje zaradi same snovi (vpliv snovi). Vplivi snovi so lahko akutni, kronični, sproščanje snovi v zrak,

b. tveganje zaradi karakteristike delovnega mesta: stanje tehnike, organizacija dela, razmere odvisne od človeka.

Iz ocene tveganja je razvidno, da, ko gre za to obliko nevarnosti na delovnih mestih v nekaterih laboratorijih, gre za zmerno tveganje, kar pomeni, da je stanje že obremenjujoče (ocena 3) in so potrebni ustrezni ukrepi.

55. člen

Ukrepi, ki jih izvajamo neposredno zaradi zagotavljanja varnega dela v naših laboratorijih.

1. Mehanske nevarnosti (delovna oprema):
 - a. uporaba osebne varovalne opreme pri delu s stroji in napravami v skladu z internim Pravilnikom o varstvu pri izvajanju izobraževalnega procesa ter s Oceno tveganja,
 - b. opravljanje periodičnega usposabljanja delavcev, ki delo opravljajo v laboratorijih.
2. Nevarne in škodljive snovi:
 - a. uporaba osebne varovalne opreme pri ravnanju z nevarnimi snovmi,
 - b. opravljanje periodičnega usposabljanja zaposlenih v laboratorijih, ki ravnaajo z nevarnimi snovmi,
 - c. obstajajo določena navodila za delo z nevarnimi snovmi.

Požarna varnost

56. člen

Prostori stavb morajo biti urejeni tako, da jih študenti in sodelavci v primeru požara takoj lahko zapustijo. Med delom oziroma študijem ne smejo biti glavna vhodna in izhodna vrata zaklenjena ali kako drugače zadelana, kar bi oteževalo hiter izhod.

Na hodnikih in stopniščih se ne sme odlagati ali skladiščiti predmetov.

57. člen

Gasilski aparati in orodje za gašenje morajo biti vedno na svojem mestu in pripravljene za hitro in učinkovito delovanje. Pooblaščen strokovni delavec za varstvo pri delu in študiju skrbi, da so aparati pravočasno in pravilno polnjeni in opremljeni z navodili o delovanju ter da zna ravnati s požarno-varnostnimi napravami ustrezno število sodelavcev.

58. člen

Lahko vnetljive eksplozivne strupene in jedke snovi lahko uporabljajo in z njimi razpolagajo samo za to strokovno usposobljeni delavci, študenti pa le pod neposrednim vodstvom asistenta ali tehničnega sodelavca v laboratoriju.

Zdravstvene razmere

59. člen

Zdravstvene razmere na delovnih in študijskih mestih ter v prostorih se zagotavljajo zlasti s tem, da je poskrbljeno za snago, da so urejene sanitarne naprave, garderobe in jedilnica, da je na voljo pitna voda in voda za umivanje, da so prostori primerno osvetljeni, da se zagotavlja in ohranja predpisana čistoča zraka, temperatura in vlaga, da se sproti odstranjujejo odpadki, odplake ipd.

Fakulteta mora skrbeti tudi za urejeno okolje študijskih in delovnih prostorov.

Nevarnost za nasilje tretjih oseb

60. člen

Delodajalec mora na delovnih mestih, kjer obstaja nevarnost za nasilje tretjih oseb, poskrbeti za tako ureditev delovnega mesta in opremo, ki tveganje za nasilje zmanjšata in ki omogočata dostop pomoči na ogroženo delovno mesto.

Delodajalec mora načrtovati postopke za primere nasilja iz prejšnjega odstavka tega člena in seznaniti z njimi delavce, ki na takih delovnih mestih delajo.

Nasilje, trpinčenje, nadlegovanje, psihosocialno tveganje

61. člen

Delodajalec mora sprejeti ukrepe za preprečevanje, odpravljanje in obvladovanje primerov nasilja, trpinčenja, spolnemu in drugemu nadlegovanju in drugih oblik psihosocialnega tveganja na delovnih mestih, ki lahko ogrozijo zdravje delavcev.

Dolžnost delodajalca je, da zagotovi take razmere, da se prijavljeni primeri spolnega in drugega nadlegovanja ter trpinčenja obravnavajo in rešijo hitro, učinkovito ter pravično.

62. člen

Delodajalec določi odgovorno osebo za zaščito zaposlenih proti nasilju, spolnemu in drugemu nadlegovanju ter trpinčenju.

63. člen

Delodajalec je dolžan imenovati najmanj tričlansko komisijo, ki bo sposobna objektivno oceniti primer nadlegovanja na delovnem mestu.

Uporaba nevarnih snovi

64. člen

Delodajalec mora dati nevarne snovi v uporabo delavcem le, če so opremljene z varnostnim listom, v katerem je proizvajalec oziroma dobavitelj navedel vse varnostno-tehnične podatke, ki so pomembni za ocenjevanje tveganja pri delu.

Delodajalec mora zagotoviti varnostni list v slovenskem jeziku in izjemoma v tujem jeziku, v skladu s pogoji, ki jih določa predpis o evalvaciji in registraciji kemikalij. Kadar je potrebno, mora delodajalec zagotoviti prevod varnostnega lista iz prejšnjega odstavka.

Resna, neposredna in neizogibna nevarnost

65. člen

Delodajalec mora takoj obvestiti delavce, ki so ali bi lahko bili izpostavljeni resni in neposredni nevarnosti, o vrsti tveganja in o varnostnih ukrepih.

Delodajalec mora ob resni, neposredni in neizogibni nevarnosti z ukrepi in navodili delavcem omogočiti, da ustavijo delo in se napotijo na varno.

Delodajalec ne sme pozvati delavcev na delo, ko še obstaja resna in neposredna nevarnost, razen v izjemnih primerih in iz utemeljenih razlogov.

III. PRAVICE IN OBVEZNOSTI VODSTVA FAKULTETE, DELAVCEV IN ŠTUDENTOV

Varstveni normativi in ukrepi

66. člen

Varstveni normativi in ukrepi se določijo z navodilom za varno delo in študij, ki jih izda dekan fakultete (delodajalec).

Če bi navodilo nadomestilo varstveni normativ ali ukrep, ki je predviden s predpisom o varstvu pri delu, se lahko uporablja samo po predhodni pisni odobritvi pristojnega organa inšpekcije dela.

Varstveni normativi in ukrepi morajo biti po svoji vsebini, obsegu in namenu takšni, da se z njim lahko odkrivajo, preprečujejo in odstranjujejo vzroki, zaradi katerih se pojavijo poškodbe ali druge škodljive posledice za sodelavce pri delu ali za študente, predvsem pri opravljanju eksperimentalnih vaj.

Ukrepi varstva pri delu – Izjava o varnosti

67. člen

Izjava o varnosti je sestavni del ocene tveganja. To je listina, s katero pravno odgovorna oseba na fakulteti poda pisno privolitev o izvajanju vseh predpisanih varnostnih ukrepov, ki so evidentirani v oceni tveganja.

Programiranje in financiranje varstva pri delu

68. člen

Z letnim delovnim načrtom fakulteta zagotavlja in izvaja ukrepe v zvezi z varstvom pri delu, ki se nanašajo zlasti na:

- ureditev delovnih, študijskih in pomožnih prostorov,
- nabavo ali izdelavo zaščitne opreme za splošno in osebno varstvo,
- vzgojo in izobraževanje ter preizkuse znanja sodelavcev in študentov o varstvu pri delu oziroma študiju,
- periodične preglede prostorov, strojev in naprav,
- zdravstveno varstvo sodelavcev in študentov,
- druge zadeve, ki so pomembne za urejeno varstvo pri delu in študiju.

Uporaba gradbenih objektov, delovne opreme ter periodični tehnični pregledi, preiskave in preizkusi teh objektov in delovne opreme.

69. člen

Uporabljati se smejo samo tisti gradbeni objekti in delovni prostori, delovna oprema ter sredstva in oprema za osebno varstvo pri delu, ki ustrezajo predpisom o varstvu pri delu in zagotavljajo zaposlenim varno delo, študentom pa varen študij.

70. člen

S periodičnimi pregledi objektov, delovnih prostorov, delovnih priprav in naprav ali z varstvenimi ukrepi se zagotavlja varno delo in študij, zlasti kadar ta zadeva varnost pred poškodbami, ki jih utegnejo povzročiti posamezni stroji, delovne priprave, električni tok, koncentracija škodljivih plinov, svetlobna in ionizirajoča sevanja ipd.

71. člen

Periodični pregledi se opravijo vedno kadar gre:

- za uporabo pomembnejših novih ali rekonstruiranih delovnih priprav in naprav oziroma opreme na mehaniziran pogon,
- novih ali rekonstruiranih ventilacijskih ali klimatskih naprav,
- za spremembo tehnološkega oziroma študijskega procesa, v kolikor te spremembe vplivajo na delovne ali študijske razmere.

Tehnične periodične preglede opravijo ustrezne organizacije s certifikati in koncesijo za te namene.

72. člen

Delovna oprema, za katero je fakulteta še posebej zainteresirana, da delujejo brezhibno, se morejo poleg rednega vsakoletnega pregleda, preizkusiti tudi z meritvami in sicer:

- strelvodne inštalacije vsake tri leta,
- ozemljitev strojev in drugih naprav vsaki dve leti
- posode pod pritiskom vsaki dve leti, ta preizkus opravi praviloma tista pooblaščen organizacija, ki posode (jeklenke) polni.

73. člen

Pomanjkljivosti, ugotovljene pri periodičnih pregledih, se morajo odpraviti takoj oziroma najkasneje v enem mesecu po pregledu. Če gre za pomanjkljivosti, ki se jih ne da odpraviti v roku enega meseca, mora o zadevi razpravljati in sklepati poslovodni odbor fakultete.

74. člen

Če zaradi pomanjkljivosti, ugotovljenih pri periodičnem ali drugem pregledu, delovna priprava ali naprava huje ogroža varnost dela, študija ali zdravje delavcev oziroma študentov, mora pooblaščen strokovni delavec za varstvo pri delu prepovedati uporabo take priprave ali naprave, dokler se pomanjkljivosti ne odpravijo.

O svoji odločitvi mora pooblaščen delavec za varstvo pri delu takoj pisмено obvestiti dekana fakultete in neposrednega vodjo dela.

75. člen

Pooblaščenemu strokovnemu delavcu za varstvo pri delu je pri izvajanju nadzora o varstvu pri delu dovoljeno, da vstopi v katerokoli delovni oziroma študijski prostor fakultete.

Pooblaščen strokovni delavec za varstvo pri delu mora v zvezi z opravljanjem svojih nalog sodelovati z vsemi, ki na kakršnikoli način ali kakršnikoli obliki vplivajo na varstvo pri delu in študiju.

76. člen

Pri opravljanju svojih nalog si mora pooblaščen strokovni delavec za varstvo pri delu prizadevati, da s poučevanjem, prepričevanjem in strokovnimi nasveti pripomore k ustvarjanju varnega delovnega okolja in vzdušja delavcev.

Poučevanje in preverjanje znanja delavcev v laboratorijih in študentov o varstvu pri delu

77. člen

Vsak delavec (asistenti, tehniški sodelavci), ki opravlja delo v laboratoriju, mora biti usposobljen za varstvo pri delu, študent pa pred pričetkom opravljanja laboratorijskih vaj poučen o delovnih oz. študijskih razmerah in nevarnostih pri delu ali študiju, o varnostnih ukrepih ter o sredstvih in opremi za osebno varstvo pri delu oz. študiju in o njihovi uporabi. Poučen mora biti tudi o drugih zadevah, ki lahko vplivajo na dobro počutje in varno delo oz. študij.

78. člen

Po končanem seznanjanju o varstvu pri delu, študent podpiše izjavo, da je seznanjen z vsemi nevarnostmi, škodljivostmi in varstvenimi ukrepi.

79. člen

Za poučevanje in preverjanje znanja delavcev v laboratoriju skrbi vodja laboratorija, pooblaščen strokovni delavec za varstvo pri delu in vodstvo fakultete.

80. člen

Fakulteta organizira periodične tečaje za poučevanje znanja o varstvu pri delu, ki ga morajo imeti zaposlenih delavci v laboratorijih.

81. člen

Poučevanje delavcev o varstvu pri delu in študiju, lahko opravi pooblaščen strokovni delavec za varstvo pri delu. Fakulteta to nalogo lahko poveri tudi drugi organizaciji, ki je pooblaščen oz. ima koncesijo za poučevanje o varstvu pri delu.

82. člen

Fakulteta vodi evidenco o usposabljanju in preizkusu znanja o varstvu pri delu in študiju vseh delavcev zaposlenih v laboratorijih.

Pravica do varstva pri delu in študiju

83. člen

Delavec oz. študent ima do varstva pri delu oz. študiju naslednje pravice:

- da uporablja naprave, sredstva in opremo za osebno varnost pri delu,
- da se ob razporeditvi na delovno opravilo, pa tudi pozneje, če se delovne oz. študijske razmere spremenijo, seznanji na podlagi obstoječe tehnične dokumentacije, strokovne literature, zakonodaje (predpisi) in tudi skozi tečaje o varstvu pri delu, o nevarnostih, ki pri delu oz. študiju pretijo njegovemu zdravju ali življenju, o varstvenih ukrepih, ki jih mora upoštevati in o okoliščinah, ki take ukrepe narekujejo,
- da odkloni izvrševanje ali sodelovanje pri opravilu, če grozi neposredna nevarnost njegovemu življenju ali zdravju, ker niso izvedeni varnostni ukrepi in to toliko časa, dokler se ustrezni varstveni ukrepi ne izvedejo,
- da nadrejeni vodja dela vodi skrb in omogoča izpopolnjevanje znanja s področja varstva pri delu,
- da predloži pisno zahtevo za odpravo pomanjkljivosti ali nepravilnosti v izvajanju varstvenih ukrepov, če nadrejeni vodja dela ni poskrbel za varno opravljanje dela oz. študija,
- da se obrne na inšpekcijo dela z zahtevo, da ta izda odločbo o izvedbi ustreznih varstvenih ukrepov,
- do prve pomoči in reševanje ob nesreči pri delu.

Obveznosti do varstva pri delu in študiju

84. člen

Delavec oziroma študent ima do varstva pri delu oziroma študiju naslednje obveznosti:

- opravila v zvezi z delom oziroma študijem mora opravljati, organizirati ali voditi tako pazljivo, da prispeva k varovanju svojega zdravja in življenja ter zdravja in življenja drugih sodelavcev in študentov,
- varstvene naprave in sredstva za osebno varstvo pri delu oziroma študiju mora uporabljati namensko, z njimi mora pazljivo ravnati in skrbeti, da so vedno v brezhibnem stanju,
- pred razporeditvijo na delo oziroma pred pričetkom opravljanja vaj v zvezi s študijem se mora seznaniti s predpisi in varstvenimi ukrepi in z organizacijo in izvajanjem varstva pri delu in študiju, svoje znanje o varstvu pri delu pa mora nenehno izpopolnjevati,
- opozoriti mora neposrednega vodjo dela, da želi prenehati z delom oziroma študijem, če se zaradi trenutnega psihofizičnega stanja ne počuti dobro,
- pred delom in med delom oziroma, ko opravlja opravila v zvezi s študijem ne sme uživati alkoholnih pijač ali narkotikov,
- če ima kakšno zdravstveno hibo ali boleha za kakšno boleznijo, ki se z zdravniškim pregledom težko ugotovi ali se sploh ne da ugotoviti, mora to sporočiti odgovornemu vodji dela,
- vsaka zaposlena oseba si mora prizadevati, da pomaga ustvarjati delovno okolje brez nasilja, v katerem se varujeta in spoštujeta dostojanstvo in integriteta zaposlenih na delovnem mestu,
- vsaka zaposlena oseba si mora po svojih najboljših močeh in zmožnostih prizadevati, da žrtvi pomaga pri izhodu iz nasilne situacije.

Zdravstveni pregledi delavcev

85. člen

Fakulteta napoti sodelavca oz. kandidata za sklenitev delovnega razmerja na zdravstveni pregled v postopku pred sklenitvijo delovnega razmerja, če prvič sklepa delovno razmerje, kakor tudi po več kot šest mesečnem presledku dela, zaradi odslužitve vojaškega roka, bolezni ali drugih razlogov.

86. člen

Kadrovska služba napoti izbranega kandidata za sklenitev delovnega razmerja oz. sodelavca na predhodni zdravstveni pregled z napotnico.

V napotnici se poleg osebnih podatkov navedejo tudi značilna opravila in naloge, ki jih bo kandidat oz. sodelavec opravljajal.

Zdravnik, ki sodelavca pregleda, obvesti kadrovska službo o zdravstvenem stanju kandidata oz. sodelavca oziroma o njegovih delovnih zmožnostih.

87. člen

Glede na predpise o zahtevanem zdravstvenem stanju sodelavcev, ki opravljajo delo v visokošolskih zavodih, fakulteta poskrbi oziroma zagotovi možnost, da so sodelavci zdravstveno pregledani vsaki dve leti.

O izdanih napotnicah in zdravstvenih izvidih vodi kadrovska služba poseben razvid.

88. člen

Stroški predhodnih in obdobjnih zdravstvenih pregledov grede v breme fakultete.

Zdravstveni pregledi študentov

89. člen

Za zdravstvene preglede študentov poskrbi služba za študentske zadeve v skladu z dogovorom o obsegu zdravstvenih storitev študentom, za katere se Univerza v Mariboru dogovori z Zavodom za zdravstveno varstvo Maribor.

90. člen

Za študente so vsi dogovorjeni zdravstveni pregledi obvezni. Študenti, ki se pregledov ne bi udeležili, bi ogrožali svoje kakor tudi zdravje tistih študentov, ki imajo do zdravstvenega varstva pozitiven odnos.

91. člen

Evidenco o opravljenih pregledih študentov vodi služba za študentske zadeve.

Prva pomoč

92. člen

Poškodovanemu ali na delovnem mestu naglo obolelemu sodelavcu ali študentu mora biti zagotovljena takojšnja prva pomoč na samem kraju v skladu s sodobnimi metodami prve pomoči.

Vsak sodelavec in študent mora biti seznanjen, kje lahko v primeru poškodbe ali nenadnega obolenja poišče prvo pomoč. O tem ga mora seznaniti neposredni vodja dela oziroma pedagoški sodelavec, ki vodi predavanje ali vaje.

93. člen

Prvo pomoč na kraju nezgode nudi ponesrečencu usposobljen delavec za nudenje prve pomoči.

Za nudenje prve pomoči morajo biti na fakulteti usposobljeni vsi tehniški sodelavci, v strokovnih službah pa najmanj dva delavca.

Fakulteta organizira in zagotovi usposabljanje delavcev za prvo pomoč (ocena tveganja).

94. člen

V vsakem laboratoriju ali v skupini laboratorijev, če so ti lokacijsko povezani in v pisarniških prostorih morajo biti na primernem mestu omarice za prvo pomoč.

Omarica za prvo pomoč mora imeti na zunanji strani znamenje rdečega križa.

Na omarici mora biti označena telefonska številka reševalne postaje v Mariboru in imena delavcev, ki so usposobljeni za nudenje prve pomoči.

IV. ORGANIZACIJA ZAGOTAVLJANJA VARSTVA PRI DELU

95. člen

Delavci, ki imajo posebne pravice in obveznosti oz. odgovornosti v zvezi z organiziranjem, zagotavljanjem in izvajanjem varstva pri delu in študiju, so dekan in tajnik fakultete, neposredni vodja dela in študija ter pooblaščen delavec za varstvo pri delu.

Dekan in tajnik fakultete

96. člen

Dekan in tajnik sta odgovorna zlasti za:

- zakonitost pri opravljanju nalog v zvezi z izvajanjem in zagotavljanjem varstva pri delu in študiju,
- nadziranje vodij dela, da vsak v okviru svojih pristojnosti skrbi za opravljanje nalog s področja varstva pri delu in študiju,
- izpolnjevanje predvidenih obveznosti do inšpekcije dela, ki veljajo za fakulteto,
- nadziranje pooblaščenih organizacij in sodelavcev pri opravljanju njihovih nalog za varstvo pri delu in študiju,
- obveščanje delavcev in študentov o ukrepih varstva pri delu in študiju s pisnimi obvestili in navodili,
- usposabljanje delavcev in študentov s področja varstva pri delu in preverjanju njihovega znanja,
- opravljanje drugih zadev v okviru svojih pristojnosti s področja varstva pri delu in študiju.

Neposredni vodja dela oz. študija

97. člen

Neposredni vodje dela oziroma študija so vsak na svojem delovnem področju odgovorni za izvajanje nalog v zvezi z varstvom pri delu in študiju, zlasti pa so dolžni skrbeti:

- da se izvajajo varstveni ukrepi in normativi,
- da se uporabljajo sredstva in oprema za varstvo pri delu in študiju,
- da so delovne naprave in priprave v brezhibnem stanju in da se uporabljajo pravilno in namensko, v skladu s tehniško dokumentacijo in navodili,
- da se preprečujejo poškodbe in obolenja v zvezi z delom in študijem,
- da se primerno ukrepa pri odpravi vzrokov poškodb in zdravstvenih okvar,
- da so delavci pri delu in študenti pri študiju poučeni s pisnimi ali ustnimi navodili o varnem delu oziroma študiju,
- da se uvede postopek zoper delavce in študente zaradi opustitve predpisanih varstvenih ukrepov,
- da se izvaja usposabljanje in preizkušanje znanja o varstvu pri delu in študiju,
- da se izvajajo predhodni varstveni ukrepi za delovne priprave in naprave, gradbene objekte in njihove prostore,
- da opravljajo druge zadeve v okviru svojih pristojnosti s področja varstva pri delu in študiju.

Pooblaščen strokovni delavec za varstvo pri delu in študiju

98. člen

Pooblaščen strokovni delavec za varstvo pri delu in študiju opravlja zlasti naslednje naloge:

- skrbi, da se upoštevajo predpisani varstveni ukrepi in normativi, posebej pa pri projektiranju graditve ali rekonstrukcije gradbenih objektov oziroma prostorov, v tehnoloških rešitvah konstruiranja in izdelovanja oziroma pri nabavi delovnih priprav in naprav ter sredstev in opreme za osebno varstvo pri delu in študiju,
- svetuje pri načrtovanju, izbiri, nakupu in vzdrževanju sredstev za varstvo pri delu in študiju,
- proučuje problematiko varstva pri delu in študiju, pripravlja poročila in predlaga ukrepe,
- raziskuje in analizira vzroke poškodb in zdravstvenih okvar,
- enkrat mesečno pregleda delovne, študijske in pomožne prostore, delovne priprave in naprave ter ugotavlja stanje,
- vodi evidenco o preverjanju znanja neposrednih vodij dela in študija,

- skrbi za periodične preizkuse strojev in naprav,
- izdeluje navodila za varno delo in študij,
- opravlja druge zadeve v okviru svojih pristojnosti s področja varstva pri delu in študiju.

V. EVIDENCE IN POROČILA

99. člen

Pooblaščen strokovni delavec za varstvo pri delu in študiju vodi naslednje evidence:

- dokumentacijo o rezultatih periodičnih preizkusov delovnih priprav in naprav,
- dokumentacijo o preizkusih novih oziroma rekonstruiranih strojev, delovnih priprav in naprav,
- normative o vrstah in rokih trajanja sredstev in opreme za osebno varstvo sodelavcev in študentov za posamezna opravila ter normative o minimalnih in maksimalnih zalogah teh sredstev in opreme,
- dokumentacijo o preizkusih znanja sodelavcev glede usposobljenosti za varno delo,
- evidenco poškodb sodelavcev in študentov, ki so posledica nesreč pri delu ali študiju ter evidenco vzrokov in drugih kazalcev v zvezi z nesrečami,
- register poškodovanih sodelavcev in študentov,
- morebitne druge evidence v zvezi z izvajanjem in zagotavljanjem varstva pri delu in študiju.

Na zahtevo inšpekcije dela pripravi poročilo o stanju varstva pri delu in študiju na fakulteti.

VI. KONČNE DOLOČBE

100. člen

Ta pravilnik začne veljati naslednji dan po objavi na oglasni deski fakultete.

Maribor, dne 5. 2. 2013

Dekan FS:
red. prof. dr. Niko Samec